

בארה של תורה

עלון תורני לפרשת השבוע מאת הרב ראובן גולן מח"ם רינונה של תורה

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאכרבים מצויינים

כתובת המערכת:
 מודיעין עילית
 מסילת יוסף 3/10
 מל' - 08-9744220
 דוא"ל לרשימת תפוצה:
 rg5740@gmail.com

העלון מוקדש לע"נ רחל בת סעיידה ואהרן ע"ה ע"י בנה ר' מיכאל כהן ורעייתו הי"ו
 גליון 181 אלול ה'תשע"ו

פרשת שופטים

אל תסגור את "החנות" בימי השנאה...

"שופטים ושופטים תתן לך בכל שערך" (טז, יח)

ראש הישיבה שאל מה לומר לאבות שמחפשים לבנותיהם רק חתן גבוה...

במסכת מנחות (סה, א) אמרו "אין מושיבים בסנהדרין אלא בעלי חכמה, בעלי קומה, בעלי זקנה". ולכאורה, חכמה וזקנה הם דברים שמסייעים לדיין בדיון, אך מה תועיל לו קומתו, וכי אם ננס הוא אינו יכול להוציא הדין לאור.

ואכן הרמב"ם בהלכות סנהדרין (פ"ב ה"א) השמיט דין זה, וביאר הלחם משנה (הל' ו') שרק מעלות ותנאים שקשורים לחכמת הדיין מעכבים, אבל דין זה שיהיה בעל קומה אינו אלא לכתחילה אך אינו מעכב. ומכל מקום עדיין יש להבין מה תועלתה של גבהות הקומה אצל דיני ישראל.

פתרון הענין נתבאר בפירושו רש"י, "בעלי קומה - שירתו מהן בעלי דינים ולא ישקרו". ונמצא שדיינים נמוכים אינם ראויים לדון בסנהדרין, כי מחמת נמיכותם אין בעלי הדין יראים מהם.

ברם, כתב בשו"ת משנה הלכות (ח"ב סי' רע"א) דבר פלא בשם האחרונים, שמי שנתמנה כחבר בסנהדרין היה גופו משתנה ונעשה גבוה כדי שיתיראו ממנו. וכן כתב הגאון רבי ראובן מרגליות ב'מרגליות הים' (סנהדרין יז, א אות כז'), והאריך להביא ראיות לכך שמינוי שרה גורם לשינוי הגוף, וכמו שמצינו במדרש לגבי מינוי מלך (ויק"ר כו, ט) "הא למדת שאפילו היה אדם קצר ונתמנה למלך נעשה ארוך", וכן הוא בילקוט תהלים (פמ"ה) "שמן ששון מחברך - שמכיון ששמן המשחה היה יורד עליו אם היה קצר היה מאריך".

וכן מצינו במסכת הוריות (יד, א), שכשרצו לבחור חכם שיעמוד בראשות הישיבה ראה רבה שגבה רישא של אביי, ופירש"י "ראה לו הרמת ראש", והיינו כפשוטו שאביי נעשה גבוה יותר, והיה זה סימן משמים שראוי הוא להיות ראש הישיבה. והוא הדין בסנהדרין, שדיין שהיה נמוך היה גופו משתנה ונעשה גבוה יותר. [וכענין זה במס' בבא קמא (סו, ב) "אמר רבא, האי מילתא קשי בה רבה לרב יוסף עשרין ותרתין שנין, ולא איפרקה עד דיתב רב יוסף ברישא ופרקה, שינוי השם כשינוי מעשה דמי", והיינו משום שכשנתמנה רב יוסף לראשות הישיבה הרגיש בעצמו שינוי גופא, ועקב זאת עמד על כך ששינוי שם כשינוי מעשה].

ב. ושם בשו"ת משנה הלכות נשאל מאת ראש ישיבה אחד בענין השידוכין, שאבותיהם של בנות רבות מחפשים בין יתר הדברים שיהיה החתן בעל קומה גבוהה, והשאלה היא האם יש מעלה בענין הגובה לגבי שידוך. והעלה על פי הנ"ל, שהעיקר הוא שהבחור בעל מידות טובות, וחכם ועניו, ואזי ממה נפשך, אם יהיה ראוי להתמנות למעלה ושררה ומן השמיים יגדלוהו או גם אם הוא נמוך יהפך לגבוה, ואם כעת הוא גבוה אך שוטה, מה תועלת יש ברום גבוהו. אבל ודאי שאם יש לו גם גובה וגם חכמה הרי הוא עדיף.

ג. וראוי לציין לדברי בעל המלוא הרועים' בספר 'קהלת יעקב' (אות ש' שמן המשחה) בשם ילקוט, ש"על ידי שמן המשחה נעשה הכהן בריה חרשה", ולפי זה כתב בשו"ת 'בן פורת' להגאון רבי יוסף ענגיל

ידועים דברי הש"ה הקד' (בפרשתנו, בדרך חיים ותוכחות מוסר) בשם ספר יצירה, שהנקבים שבאדם - עינים אזנים אף ופה - נקראים "שערים", וציוונו הכתוב שישפוט האדם את עצמו וישגיח תמיד שלא יעבור על רצון השי"ת באחד מן השערים הללו.

והוסיף על כך הגאון רבי גדליהו שארר זצ"ל בספר אור גדליהו (על התורה), שהיות וימי האדם נחלקים ל"ימי האהבה" שבהם מקיים את המצוות בחשק רב ובשמחה והתלהבות, ו"ימי השנאה" שבהם התלהבותו דועכת והכל כבד וקשה יותר עבורו, לכך נצטוונו להניח בשערינו "שופטים" וגם "שופטים", וכפי שפירש"י שהשופטים הם הדיינים הפוסקים את הדין והמשפט, והשופטים רודים בעם לקיים את פסק השופטים וכופתים ומכין את האדם עד שיקבל עליו לעשות את דין השופט.

וכמו כן בימי האהבה האדם הוא בבחינת "שופטים" ששופט בשכלו ומבין ומקיים את הדין ואת המוטל עליו ללא קושי, אך בימי השנאה נזקקים אנו לחיזוק של "שופטים" כדי שיכפה האדם את עצמו ואת רצונו וימשיך את עבודת ה' גם בימים אפורים אלו.

ומחמת ימי השנאה הללו כפה הקב"ה על ישראל במתן תורה הר כגיגית למרות שכבר שפטו הדבר בשכלם וקיבלו עליהם את התורה ברצון באמרו "נעשה ונשמע". כי אמירת נעשה ונשמע עם כל גודלה ועוצמתה נובעת מרצונו העצמי של האדם ולכן מועילה היא רק לימי האהבה ולא לימי השנאה שבהם שלהבת הרצון נחלשת ודועכת, ורק על ידי הכרח וכפייה ניתן לחייב את האדם לעבוד את ה' בכל עת ובכל מצב למרות שאינו חש ומרגיש את נעימות התורה.

והיות וקבלת התורה נשענת על שני עמודים אלו של רצון וכפייה, הוי אומר שלא יתכן לזכות לכתרה של תורה ללא ההכרח והכפייה של ימי השנאה, שהם כמחצית מימי האדם ואולי אף יותר, שאם ילך בהם אחר רווחו ולא יכריח עצמו ללמוד ודאי שאי אפשר להצליח בתורה בדרך זו.

ולא עוד שימי השנאה מסוגלים הרבה יותר לזכיה בקניני התורה מאשר ימי האהבה, בבחינת "תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי", כי בתקופה זו שה' כביכול מסתיר פניו מהאדם, והוא מרגיש רחוק ומנוכר, הרי שבכך רוצה הקב"ה לבחון את האדם האם ידבק ויאחז בו למרות הכל, ואם האדם אכן נוהג כן ובוחר להתמודד ולא להתמוטט, זוכה לעליה רוחנית בכפל כפלים. אך מי שבימי השנאה "סוגר את החנות", מאבד במו ידיו את מה שחפץ ה' לזכותו.

ולכן התפלל דוד המלך "שבתי בבית ה' כל ימי חייו", "כל לרבות את ימי השנאה, שגם בימים אלו של צער וקושי והתמודדות אוכה לשבת באהלה של תורה ולא למוש ממנה, ועל ידי זה אוכה "לחוות בנועם ה'" ואף "לבקר בהיכלו".

חיים בן סאלם קרוה ז"ל
 מנחם בן יוסף ולאח ז"ל
 יעקב בן פרחא לוי ז"ל

דוד בן מרים חייבי ז"ל
 סעיידה בת נעימה ע"ה ע"י עבדו
 אליהו בן עישה תורג'מן ז"ל

לע"נ ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סרה בת רחמה ע"ה
 ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאוה בת תאג'ה ע"ה
 אהרן בן יחיא ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
 עביה בת סרה ע"ה

(ח"א סי' ב), שכיון שמחמת המשיחה נהיה הכהן כאדם אחר אסור למשוך כהן גדול בשבת, שנחשב הדבר כתיקון גברא וּלפ"ז יש לדון האם מותר לסמוך ת"ח להוראה בשבת, שכן לדברי האחרונים הנ"ל גופו משתנה ויש בזה תיקון גברא. ברם, במהרש"א (סנהדרין יד, א) מבואר שבזמן התנאים נהגו לסמוך דוקא בשבת, ומוכח שהדבר מותר.

על סמיכת אברכים לרבנות בדורנו ותלמידי בית הספר לקצינים בגרמניה

"ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם" (זו, ט)

פירש"י "ואפילו אינו כשאר שופטים שהיו לפניו אתה צריך לשמוע לו. אין לך אלא שופט שבימיך". ובספר 'חפץ חיים על התורה' (עמ' ריו). וכן ב'פנינים יקרים' עמ' 23) מסופר שהגאון ר' יוסף זונדל הוטנר מאישישוק הטיח דברים באוני מרן החפץ חיים זצ"ל כנגד גדולי הדור בטענה שאינם מחמירים די צרכם במתן סמיכה להוראה, ומסמיכים גם אברכים שאינם בקיאים בש"ס ופוסקים ובחלקי השלחן ערוך כהוגן. אך החפץ חיים לימד עליהם זכות, ואמר:

"זכורני שבשעת המלחמה בין גרמניה וצרפת גייסו הגרמנים את תלמידי בני הספר לקצינים ומינו אותם מיד לקצינים. ומלך גרמניה הדגיש בנאום שנשא לפניו, כי למרות שידיעותיהם אינן מספיקות ועדיין לא גמרו את חוק לימודם, בכל זאת הוא ממנה אותם לקצינים, משום שהמולדת בסכנה והמצב הוא מצב חירום, ועליהם להתייצב בשורות הלוחמים הראשונות, אמנם הוא מקווה כי במשך המלחמה יקנו להם את הידיעות הדרושות לשם ניהול קרב ומלחמות".

"וכן אנחנו כעת במצב מלחמה מבפנים ומבחוץ, ואין לדרוש היום מהאברך את אותן הידיעות שדרשנו לפנינו ממועמד לסמיכה, אלא עלינו לגייס את כל האברכים להתייצב בראש הלוחמים, ובמשך תקופת כהונתם ברבנות יעברו שימוש מעשי ויתמחו ויוסיפו ידיעות על ידיעותיהם, וכמו שמצינו בבית שני כשלא היה שמן המשחה לחנך בו את הכהן הגדול שהיתה עבודתן מחנכת".

ברכת העיכול המיוחדת הטמונה בזרוע ולחיים וקיבה

"ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה. ראשית דגנך תירושך ויצהרך וגו' תתן לו" (יח, ג-ד)

יעוין ברש"י וברמב"ן בשם הרמב"ם שעמדו בטעם הדבר שנצטוונו להעניק לכהן דוקא איברים אלו. והגאון רבי זלמן סורוצקין פירש באזנים לתורה על פי מה שאמר יעקב אבינו (בראשית כח, כ) "ונתן לי לחם לאכול", שלכאורה המילה "לאכול" שפת יתר היא, ודי היה לומר "ונתן לי לחם"? אלא שפעמים שיש לאדם לחם אך אין הלחם מועיל לו, כגון שיש לו רגישות בקיבה וכיוצא, ואם כן עדיין נותר הוא רעב, ולכן ביקש יעקב אבינו שהקב"ה לא רק שיתן לו לחם אלא "לחם לאכול", כלומר שיוכל לאכול.

והנה בפסוק הסמוך נאמר "ראשית דגנך תתן לו", ובזכות נתינה זו זוכה האדם לחם, אך צריך הוא גם לזכות שיהיה זה בבחינת "לחם לאכול", ולשם כך צוקו הוא ליד פה וקיבה, יד כדי להניח את המאכל בפה, ופה ושיניים כדי ללעוס את המאכל היטב שיהיה קל לעיכול, וקיבה שבה מתעכל המאכל וניזון הגוף ממנו. ולכן נצטוונו ליתן מזבחנו לכהן את הזרוע והלחיים והקיבה שהם כנגד היד הפה והקיבה של האדם, ובעבור נתינה זו זוכה האדם שהאוכל יתעכל היטב במעיו ותהיה בו ברכה.

הגר"א – בכל אדם יש רוח שעל ידה יכול לדעת מה שליחותו ותפקידו בעולם הזה

"נביא אקים להם מקרב אחיהם" (יח, יח)

הנה מלבד תפקידו כמוכיה וכמודיע את דבר ה' לישראל, היה הנביא מדריך כל איש מישראל מהי שליחותו בעולם הזה, וכיצד יוציא לפועל את תיקונו. ברם, משבטלה הנבואה אין איש יודע מה ענינו ושליחותו עלי אדמות, ופעמים רבות חולפות שנים ארוכות עד שאדם מבין ומשיג מהו תפקידו, ובמקרים רבים אינו משיג זאת כלל בימי חייו. ברם, הגר"א בפירושו למשלי (טז, ד) גילה שגם בזמננו שכלתה הנבואה ישנה דרך שעל ידה ישיג האדם מעצמו את תיקונו. ולדבריו טמון סוד הענין בפסוקים (שם) "לאדם מערכי לב, ומה' מענה לשון. כל דרכי איש וך בעיניו ותוכן רוחות ה'. גול אל ה' מעשיך ויכונן מחשבותיך".

והו לשוננו, "כל אדם ואדם יש לו דרך בפני עצמו לילך בו, כי אין דעתם דומה זה לזה, ואין טבע ב' בני אדם שווה. וכשהיו נביאים, היו הולכים אצלם לדרוש את ה', והיה הנביא מגלה לאדם על פי משפט הנבואה את דרכו אשר ילך בה לפי שורש נשמתו. והוה "לאדם מערכי לב", שלו לא היה אלא לערוך את לבבו לדרוש ה' בכל לבבו, ומה' הייה מענה לשון על ידי הנביא איך יתנהג".

"וכשבטלה הנבואה, איש רוחו הוא יודיענו איך להתנהג, כי רוח הקודש יש לכל אדם ואדם. אך "אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עוון, ואין ברוחו רמיה", כלומר כי רק כאשר אין ברוחו שום דופי, או "תוכן רוחות ה'", אבל מי יאמר זיכיתי לבי, שאין ברוחו רמיה כלל, ואין טבעו מתאוה ונוטה חוץ מרצונו ית', והרי אם ח"ו יש בלבבו שורש קטן פורה ראש ולענה, יש ברוחו רמיה אם יתנהג על פיה, כי "דרכי איש וך וישר בעיניו", ויפול משמים לארץ עד שיסור מדרכי ה'. והוה "גול אל ה' מעשיך", כלומר עכשיו אין לנו להלוך בגדולות ונפלאות, אלא רק שיהיו מעשינו אל ה', היינו לפי רצונו ית', וממילא "ויכונן מחשבותיך".

תורף דבריו, שאכן קיימת אפשרות שיגלה האדם בעצמו את תיקונו ושליחותו בעולם הזה [והגר"א מגדיר רוח זו כעין "רוח הקודש"], אך רוב ככל בני האדם אינם יכולים להשיג זאת, כיון שהתנאי לכך הוא שיהא זה אדם שאין ברוחו רמיה, והינו דבק בהשי"ת ללא שום פניה ונגיעה עצמית, ומכיון שהאדם מלא נגיעות ורואה עצמו כוך וישר אין הוא יכול לזכות בזה. ולכך אין לו אלא לקיים את מצוות השי"ת ועל ידי כן יבוא על תיקונו.

שיחות חיזוק והשקפה מהרב ראובן גולן בעמדות ובאתר קול הלשון, ובטל' 03-6171001 [הקש 1-1-2-48-1-1]. השיעור המרכזי נמסר ביום ה' בשעה 16:45, ובשידור חי בקול הלשון. לקבלת העלון מדי שבוע שלח הודעה ל- rg5740@gmail.com

מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצויינים

בחסדי ה' עומדים אנו בפני הקמת בית מקדש מעט שיהיה מגדל-אור של תורה תפילה וחסד בעיר רחובות ת"ו. אשרי מי שיוזכה ויתקיים בו הפסוק "ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב". באים אנו בקריאה של חיבה לאחינו בית ישראל לבוא וליטול חלק בהקמת הבית, ברכישת: אולם בית המדרש, חדר לימודים, מטר בנין, לבנה ועוד. ניתן להנציח את שם התורם על כל הבנין.

לפרטים 08-9452903, 054-2637798

לע"נ יצחק בן רחל מזרחי ז"ל ♦ רפאל חיים בן שמחה כדורי ז"ל ♦ דניאל בן שמעון בר כוכבא ז"ל ♦ זוהרה בת חנה בן חמו ע"ה

שמשון בן סעדיה גדיס ז"ל
יחיא בן דוד דארף ז"ל
שולמית בת מוזלי שרעבי ע"ה

זוהרה בת סולטנה בוגנים ע"ה ע"י הארוש
בניטה בת כמונה חדד ע"ה ע"י הארוש
חיים בן חנה ושלום מחרבי ז"ל

רחמים בן פריחה ואזאנה ז"ל
מאיר בן עובדיה צנעני ז"ל
חנה בת שלמה שרעבי ע"ה